



# KOMMUNERS ANSVAR OG BETALING AF GODTGØRELSE I BØRNESAGER

Der er i de seneste år afsagt domme i en række sager, hvor kommuner er blevet dømt til at betale godtgørelse, fordi kommunerne havde forsømt at handle i fx anbringelsessager og dermed sikret, at børn ikke blev udsat for overgreb, der har karakter af umenneskelig eller nedværdigende behandling. Nu er der kommet en ny dom.

Fælles for de sager, der har været ført ved de danske domstole om kommuners ansvar over for børn, har været, at der typisk er tale om personer, som i deres barndom har været udsat for overgreb af både seksuel og voldelig – samt i nogle tilfælde meget ydmygende – karakter.

De danske domstole har haft en del praksis fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD) at tage udgangspunkt i ved bedømmelse af sagerne. EMD har afsagt flere domme om staternes forpligtelse til at sikre effektiv beskyttelse af børn i henhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonventionens (EMRK) art. 3.

Østre Landsret har for nylig afsagt en interessant dom på området, som vi omtaler nærmere nedenfor.

## HISTORIK – BØRNESAGER

Som følge af en række alvorlige børnesager i perioden fra 2007 til 2011 blev der i 2012 afsat satspuljemidler til at støtte børn i forbindelse med erstatnings-sager ved kommunalt svigt. Projektet, der blev faciliteret af Børns Vilkår, løb fra 2013-2016.

Som følge af projektet er der nu afsagt dom i en række sager på området.

**BEHANDLING AF UMENNESKELIG ELLER NEDVÆRDIGENDE KARAKTER**  
Efter EMRK art. 3 må ingen "underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf".

En handling anses for at have været af "umenneskelig" karakter, hvis den har været overlagt, har været i flere timer og har medført enten legemlig eller stærk psykisk og mental lidelse for offeret.

En "nedværdigende" behandling karakteriseres på den anden side som en foranstaltning, der har påført offeret en følelse af frygt, angst og underlegenhed, der er i stand til at ydmyge og fornedre vedkommende samt nedbryde dets fysiske eller psykiske modstand.

I de sager om vanrøgt af børn, der har været forelagt for EMD, og hvor EMD har statueret, at børnene blev udsat for

umenneskelig eller nedværdigende behandling omfattet art. 3, er det et gennemgående træk for sagerne, at børnene blev udsat for enten vold, seksuelt misbrug eller levede under stærkt kummerlige og uhygiejniske forhold.

## NY DOM FRA ØSTRE LANDSRET

Østre Landsret har i februar 2021 afsagt dom i en sag om netop muligheden for at få godtgørelse i børnesager. Der var nedlagt påstand om godtgørelse på 300.000 kr. som følge af kommunens manglende overholdelse af sin forpligtelse efter EMRK art. 3

Ifølge landsrettens dom havde kvinden fra 2005 til 2009 levet under forhold, der udgjorde en umenneskelig og nedværdigende behandling.

Under henvisning til bl.a. antallet af underretninger og bekymringskrivelser vurderede landsretten, at det måtte eller burde have stået kommunen klart, at kvinden i den beskrevne periode havde levet under sådanne omstændigheder, at det udgjorde umenneskelig og nedværdigende behandling. Sagsbehandlingen manglede ifølge landsretten fokus og opfølgning, ligesom iværksatte tiltag havde været utilstrækkelige. Samlet set var der derfor tale om en krænkelse af EMRK art. 3.

Landsrettens dom er bemærkelsesværdig, da der statueres en krænkelse af EMRK art. 3, selvom der ikke var tale om vold eller seksuelle krænkelse i sagen, men derimod primært om særligt uhygiejniske forhold, stofmisbrug mv.

Byretten havde frifundet kommunen og havde bl.a. henvist til, at kommunen på daværende tidspunkt ikke havde en rimelig begrundet mistanke om, at kvinden levede under umenneskelige eller nedværdigende forhold.

## FORÆLDELSESFRIST OPHÆVET

I februar 2018 ophævede Folketinget forældelsesfristen i overgrebs-sager. Med lovforslaget blev forældelsesfristen for gerningsmandens strafansvar i sager om seksuelt misbrug af børn ophævet. Herudover blev forældelsesfristerne ophævet for krav på erstatning og godtgørelse, som udspringer af en forvaltningsmyndigheds tilsidesættelse af lovbestemte forpligtelser over for børn, der har været udsat for overgreb.

Det følger derfor nu af forældelseslovens § 3, stk. 5, at fordringer på erstatning eller godtgørelse, der udspringer af, at en forvaltningsmyndighed har tilsidesat lovbestemte forpligtelser over for en person under 18 år i forbindelse med overgreb begået over for denne, ikke forældes. Ved overgreb sigtes der til strafbare handlinger, fx forbrydelser mod den personlige frihed, incest eller vanrøgt. Det er ikke et krav, at der foreligger en straffedom for overgrebene.

## GODTGØRELSESBELØB FASTSÆTTES EFTER EMD'S PRAKSIS

De nationale domstole skal ved udmålingen af godtgørelse for krænkelse af konventionen fastsætte godtgørelsen i overensstemmelse med EMDs praksis. Det indebærer, at godtgørelsen skal fastsættes skønsmæssigt i forhold til den enkelte sag, og at der ved udmålingen bl.a. skal tages højde for krænkelsens varighed, intensitet og skadevolderens skyld.

EMD har i sin praksis lagt sig fast på, at udmålingen af erstatning og godtgørelse skal tage udgangspunkt i den svie og smerte, som krænkelsen har medført. Udgangspunktet ved EMD – og ved de danske domstole – har hidtil været godtgørelser på ca. 300.000 kr. ■

## FAKTA OM LANDSRETSSAGEN

- Kvinden, der anlagde sagen i 2018 mod Bornholms Regionskommune, boede i den relevante periode (2005-2009) på Bornholm med sin mor og tre søskende.
- Kvinden var 12 år gammel, da familien flyttede til Bornholm i 2005, og havde tidligere været bragt uden for hjemmet.
- Kvinden blev på ny bragt uden for hjemmet i 2009.
- Familiens bolig havde i perioder været uden opvarmning og møblering, og der var tale om særdeles uhygiejniske forhold, ligesom familien i perioder havde manglet mad.
- Kvinden havde i 13-årsalderen udviklet et misbrug af hash og alkohol.
- Der havde været et betydeligt antal underretninger og bekymringskrivelser i sagen samt egne kommunale observationer i sagen.
- Familien blev genhuset i flere omgange, ligesom der var uanmeldte besøg fra en familiebehandler.



Rikke Søgaard Berth  
Partner, advokat  
rsb@horten.dk



Lisbet Vedel Thomsen  
Senioradvokat  
lvt@horten.dk



Bo Juul Jensen  
Advokat  
bjj@horten.dk

## REBILD-SAGEN OG ESBJERG-SAGEN

**Rebild-sagen:** I 2012 blev en far dømt skyldig i overgreb på otte børn, hvoraf to var hans egne. Der blev i 2018 indgået et forlig mellem Rebild Kommune, hvorefter kommunen accepterede at betale 450.000 kr. i godtgørelse til hvert af de involverede børn som følge af kommunens håndtering af sagen.

**Esbjerg-sagen:** En mand blev i 2011 dømt for overgreb på 10 børn, herunder sin egen datter. Højesteret afsagde i 2018 dom i sagen om godtgørelsesspørgsmålet og fandt – efter en samlet vurdering af de underretninger og andre oplysninger, som kommunen havde modtaget – at der ikke var sket en krænkelse af EMRK art. 3, i forhold til de to børn, der havde anlagt sag om betaling af en godtgørelse. De to var ikke børn af den dømte. Højesteret henviste bl.a. til, at det var et krav for at kunne statuere et ansvar efter art. 3, at den relevante myndighed vidste eller burde have indset, at der var risiko for, at andre børn (end gerningsmandens egne) ville blive udsat for overgreb eller misbrug.